

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
KATTAQO‘RG‘ON FILIALI

Ro‘yxatga olindi

№BD-60410500

“TASDIQLAYMAN”

Direktor

Sh.R.Urakov

2022-yil “5” 09

Ijtimoiy soha iqtisodiyoti

FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 400000 – Biznes, boshqaruv va huquq

Ta’lim sohasi: 410000 – Biznes va boshqaruv

Ta’lim yo‘nalishi: 60410500 – Bank ishi va audit

Kattaqo‘rg‘on -2022

Fan/modul kodi ISI 1504	O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	ECTS – Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fan nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami (soat)
	Ijtimoiy soha iqtisodiyoti	48	72	120

2. I. Fanning mazmuni

Fanni o'qitishdan maqsad – ijtimoiy sohani tarkibiy qismlarining mohiyati, Axoliga ijtimoiy xizmat ko'rsatish asosida ta'limni rejalashtirish va loyihalashtirish, qariyaalar va nogironlarga ko'rsatilayotgan xizmatlarning ahamiyatini, Fan doirasida davlat siyosatida ijtimoiy soha rivojiga berilayotgan ahamiyat to'g'risida tasavvurga ega bo'lishi;

Fanning vazifasi – talabalarga ijtimoiy sohani boshqarishda davlatning o'rni, ijtimoiy sohada baholar va subsidiyalar; aholi turmush darajasini belgilash, kommunal xo'jalik tarmog'ini, ta'lim va aholiga maishiy xizmat ko'rsatishni rivojlantirishni, tibbiy xizmat va turizm iqtisodiyoti, aholini ijtimoiy himoyalash, nafaqa ta'minoti, sug'urta, mehnat bozori va bandlik muammolari haqida nazariyamaliy bilimlarni o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Ijtimoiy soha va uning milliy iqtisodiyotdagi o'rni

Ijtimoiy soha iqtisodiyoti fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Ijtimoiy soha iqtisodiyotining tarkibi. Ijtimoiy soha nazariyasining rivojlanishi. Respublika iqtisodiyoti rivojlanishining hozirgi bosqichida ijtimoiy sohaning o'rni. Ijtimoiy bozor iqtisodiyoti modelining mohiyati. Xizmatlarga bo'lgan ehtiyojni aniqlash xususiyatlari. Ijtimoiy sohada mehnatning va asosiy fondlarni xususiyatlari. Ijtimoiy sohaning rivojlantirish istiqbollari.

2-mavzu: Ijtimoiy soha iqtisodiyotini rivojlantirishda davlatning roli

Davlat ijtimoiy soha tarmoqlarini rivojlantirish davlat dasturlarining o'rni. Milliy daromad va milliy boylikni qayta taqsimlash. Rivojlangan bozor iqtisodiyoti mamlakatlarida ijtimoiy soha tarmoqlarida davlatning roli. Jamiyatning ratsional (unumli) ijtimoiy tarkibini tuzish. Ijtimoiy sohani tartibga solishda bozor mexanizmining ahamiyati. Aholini ijtimoiy himoya qilishning asosiy choratadbirlari. Respublikaning ichki iste'mol bozorini himoya qilish. Aholining kam ta'minlangan tabaqalarini ijtimoiy himoyalash. O'zbekistonda ijtimoiy xizmatlarni o'rnatish va rivojlantirish bosqichlari. Ijtimoiy yordamning turlari. Ijtimoiy sohada raqobat muhiti.

3-mavzu: Ijtimoiy sohada narxlar va subsidiyalar

Ijtimoiy sohada narxlarning roli. Ijtimoiy soha xizmatlariga narx belgilashning o'ziga xos xususiyatlari. Tabiiy monopoliya va mukammal raqobat sharoitida ijtimoiy soha xizmatlariga narxlarni tashkil qilish. Narxlarda

tashqi samaralarni transformatsiya etish uchun baholash mexanizmini qo'llash. Narx turlari. Narxlarni pasaytirish omillari. Sof ijtimoiy ne'matlarni baholash. Sof ijtimoiy ne'matlarni alternativ qiymatini hisoblash.

4-mavzu: Aholi turmush farovonligi nazariyasi va daromadlarning tabaqalanishi

Jamiyat boyligini aniqlashda har xil yondashuvlar. Aholi daromadlarining tabaqala-nishi sabablari. Boylikni mehnat nazariyasi. Ishlab chiqarish omillari nazariyasi. Ish haqi darajasi «temir qonun». Taqsimlash jarayoni, ish haqi va foyda. Taqsimlashni bozor modeli. Pareto samaradorligi. A. Marshalning Turmush faravonligi nazariyasi. Iste'molchilarning ratsional xulqi nazariyasi. Engelni kambag'allik ko'rsatkichi. Turmush farovonligi nazariyasida ijtimoiy va iqtisodiy rivojlanishni kompleks baholash. Ijtimoiy rivojlanishni belgilovchi mezonlar. Davlatning ijtimoiy siyosati.

5-mavzu: Ijtimoiy sohada soliq tuzilishi va uning tarkibi

Soliq yordamida milliy daromadni taqsimlash. Soliq hajmining oshib borishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: aholi sonining o'sishi, ijtimoiy soha xizmatlari sifatiga talabning ortishi va urbanizatsiya jarayoni, atrof muhitning ifloslanishi, qashshoqlik va daromadlar tengsizligini qisqartirish dasturlarini amalga oshirish. Soliq stavkasini belgilash. Soliq imtiyozlari. Soliq turlari. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida ijtimoiy soha xizmalariga soliq belgilash tartibini optimallashtirish yo'nalishlari.

6-mavzu: Ijtimoiy sohada mehnat resurslari va bandlik xususiyatlari

Mehnat bozorining ijtimoiy-iqtisodiy mohiyati va mazmuni. Mehnat bozori ishchi kuchiga talab va taklifni tartibga solish vositasi sifatida. Mehnat bozori rivojlanish tamoyillari. Mehnat bozori shakllanishining tashkiliy-huquqiy asoslari. Iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida mehnat bozori rivojlanishining mintaq va tarmoqlardagi xususiyatlari. Mehnat bozorini tartibga solish mexanizmi. Mehnat bozorini samarali bandlikni ta'minlashga yunaltilish. Respublikada ishchi kuchi bozorini tartibga solish mexanizmlarini takomillashtirish. Aholi ish bilan bandligining mazmuni. Aholini ish bilan bandligi tarkibi tushunchasi va uning mohiyati. Ish bilan bandlikni ta'minlash bo'yicha xorijiy mamlakatlar tajribasi. Aholi ish bilan bandligining iqtisodiyot sohalari va tarmoqlararo tarkibi. Aholi ish bilan bandligi tarkibining demografik belgilari. Ish bilan bandlarning kasb-malaka tarkibi. Mehnat bozoriga malakali kadrlar tayyorlash tizimi. Aholini ish bilan bandlik infratuzilmasini rivojlantirish yo'nalishlari.

7-mavzu: Ta'lim sohasining nazariy asoslari va uning rivojlanishi

Kadrlarni tayyorlash milliy dasturi va uni qabul qilish zaruriyati. Kadrlar tayyorlash milliy dasturining vazifalari. Ta'lim tizimining uzluksizligi va uzviyligi. Maktabgacha ta'lim davlat dasturi. Boshlang'ich ta'lim. Umumiy o'rta ta'lim. Iqtisodiy ta'lim tizimlarining xalqaro andozalari va modellari. Iqtisodiy ta'limning inglizcha-amerikacha tizimi. Iqtisodiy ta'limning germancha - ruscha tizimi. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiy ta'lim kontseptsiyasi. Ta'lim-tarbiya sohasining yaxlitligini shakllantirish va mustahkamlashdagi keng ko'lamli ishlar.

8-mavzu: Oliy ta'limni rivojlanishi

Oliy ta'limni rivojlantirish vazifalari. Oliy ta'limni tartibga solishda qo'llaniladigan ko'rsatkichlar. Oliy o'quv yurtlarini isloh qilishning dolzarb masalalari. O'rta maxsus, kasb-hunar ta'lim muassasalarini malakali kadrlar bilan ta'minlashdagi islohot natijalari. Respublikada bakalavr va magistrnlarni tayyorlash holati. Yuqori malakali va ilmiy-pedagog kadrlar attestatsiyasini o'tkazishning bir pog'onali tizimi islohoti hamda doktorlik ilmiy darajasi, ilmiy unvoni berish tizimining joriy etilishi. Oliy ta'limni rivojlantirish tamoyillari va uning mamlakatimizni modernizatsiya qilishdagi o'rni. Oliy ta'limni innovatsion rivojlanish darajasi va unda O'zbekistonning ishtiroki. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ta'lim tizimidagi islohotlarning jahon miqyosida e'tirof etilishi.

9-mavzu: Sog'liqni saqlash tizimi iqtisodiyoti

O'zbekistonda tibbiyotni zamonaviy tashkil etish vazifalari. Tibbiy xizmat ahvoli. Sog'liqni saqlash tizimini tashkil etishning asoslari. Sog'liqni saqlash tizimini isloh qilish yo'llari. Sog'liqni saqlash tizimidagi keng ko'lamli islohotlarning mohiyati va ahamiyati. Aholi salomatligini muhofaza qilishning me'yoriy-huquqiy asoslari. Sog'liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish, tibbiy xizmat sifatini oshirish. Sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirishni takomillashtirish. Aholi salomatligi haqida tushuncha va aholi orasida sog'lom turmush tarzini shakllantirish

10-mavzu: Ijtimoiy sohada turizm

Turizmning ijtimoiy sohadagi ahamiyati va o'rni. Turistik biznes tushunchasi va uning mamlakat ijtimoiy taraqqiyotiga ta'siri. Turizmning globallashuv jarayonlariga ta'siri. Xalqaro turizmning rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligi. Turistik xizmatlar ko'rsatish yo'li bilan o'zaro madaniy-tarixiy va milliy qadriyatlarni ayirboshlash. Milliy turizmni rivojlanishining iqtisodiy tahlili. Turizm xizmati sohasining holati. Turizm sohasini rivojlantirishga doir davlat dasturlari. O'zbekistonda turistik xizmat ko'rsatish va servis sohasini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.

11-mavzu: Transport tuzilmasi

Transport va shahar strukturasi. Shahar transporti tarmog'i. Shahar transport infrastruktura-turasi imkoniyatlari. Shahar transport tizimining hududiy tuzilishi. Shaharlarda yer transportidan foydalanish modeli. Hududiy to'qnashuv modellari. Qatnovning hududiy taqsimlanishi. Transport xizmatlarini ko'rsatishni takomillashtirishga doir davlat dasturlari.

12-Mavzu: Uy xo'jaligi va kommunal xizmatni rivojlantirish

Respublika iqtisodiyotida kommunal xo'jaligi xizmatining o'rni. Uy-joy kommunal xo'jalik tarkibi va uning rivojlantirish masalasi. Uy-joy kommunal korxonalar iqtisodiyoti. Uy-joydan foydalanish xarajatlarini qoplash muammosini hal qilish yo'llari. Uy-joy kommunal xo'jaligi korxonalarning ishlab chiqarish xo'jalik faoliyatini baholash. Uy joyga ipoteka krediti asosida ega bo'lish imkoniyati. Qishloq joylarda uy-joy bilan ta'minlash xususiyatlari.

Shaxsiy uyjoylarni zamonaviy talablarga moslashtirish yo'llari. Kelajakda uy-joy muammosini barataraf qilinishi. Kommunal xizmat ko'rsatishni boshqarishni takomillashtirishning asosiy yo'nalishlari.

III. Amaliy (yoki seminar yoki laboratoriya) mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Ijtimoiy soha va uning milliy iqtisodiyotdagi o'rni
2. Ijtimoiy soha iqtisodiyotini rivojlantirishda davlatning roli
3. Ijtimoiy sohada narxlar va subsidiyalar
4. Aholi turmush farovonligi nazariyasi va daromadlarning tabaqalanishi
5. Ijtimoiy sohada soliq tuzilishi va uning tarkibi
6. Ijtimoiy sohada mehnat resurslari va bandlik xususiyatlari
7. Ta'lim sohasining nazariy asoslari va uning rivojlanishi
8. Oliy ta'limni rivojlanishi
9. Sog'liqni saqlash tizimi iqtisodiyoti
10. Ijtimoiy sohada turizm
11. Transport tuzilmasi
12. Uy xo'jaligi va kommunal xizmatni rivojlantirish

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etishning shakli va mazmuni

"Ijtimoiy soha iqtisodiyoti" fanini o'rganuvchi talabalar auditoriyada olgan nazariy bilimlarini mustahkamlash va modernizatsiyalashgan jamiyatdagi zaif gurux va qatlamlar muammolarini echishda ko'nikma hosil qilish uchun mustaqil ta'lim tizimiga asoslanib, kafedra professor-o'qituvchilari rahbarligida, mustaqil ish bajaradilar. Bunda ular qo'shimcha adabiyotlarni o'rganib hamda Internet saytlaridan foydalanib referatlar, esse, prezentatsiyalar va ilmiy dokladlar tayyorlaydilar, amaliy mashg'ulot mavzusiga doir uy vazifalarini bajaradilar, ko'rgazmali qurollar va slaydlar tayyorlaydilar.

Talaba mustaqil ishini tayyorlashda muayyan fanning hususiyatlarini hisobga olgan holda quyidagi shakllardan foydalanishga tavsiya etiladi.

- darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan mavzularini o'rganish;
- tarqatma materiallar bo'yicha ma'ruzalar qismini o'zlashtirish;
- komp'yuter texnologiyalari tizimlari bilan ishlash;
- maxsus adabiyotlar bo'yicha referat, esse, prezentatsiyalar va konspektlar tayyorlash;
- talabaning o'quv-ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan adabiyotlar, monografiya va ilmiy to'plamlarni chuqur o'rganish;
- interaktiv va muammoli o'qitish jarayonida faol qatnashish;
- masofaviy (distsion) ta'limni tashkil etishda qatnashish.

Fan bo'yicha mustaqil ta'lim topshiriqlari oldindan berilgan mavzular asosida taqdim etiladi:

1. Ijtimoiy soha iqtisodiyoti fanining mazmuni, o'rni va xususiyatlari

	2. Ijtimoiy sohada baholar va subsidiyalar 3. Innovatsion rivojlanish sharoitida kommunal xo'jalik iqtisodiyoti 4. Aholiga maishiy xizmat ko'rsatishni rivojlantirish 5. Innovatsion rivojlanish sharoitida ta'lim tizimini tartibga solish 6. Oliy ta'limni rivojlanishi 7. Tibbiy xizmat ko'rsatishni rivojlanishi va iqtisodiyoti 8. Turizm sohasini iqtisodiyoti 9. Aholini ijtimoiy himoyalash asoslari 10. Ijtimoiy ta'minot yo'nalishlari 11. Nafaqa ta'minotini takomillashtirish 12. Nafaqa ta'minotini takomillashtirish 13. Ijtimoiy fondlar va xayriya jamg'armalari 14. Ijtimoiy fondlar va xayriya jamg'armalari Mustaqil o'zlashtiriladigan mazmular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
4	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, seminar shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari talabalarga mustaqil ish sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fan zamonaviy pedagogik texnologiyalarning • "Klaster"; • "Bumerang"; • "Fikrlar hujumi", • "Munozarali dars", • "FSMU" singari metodlari orqali hamda slaydlar, multimedia namoyishlari bilan o'tkaziladi va mashg'ulotlardagi ma'lumotlar multimedia vositalari yordamida taqdimot qilinadi.
5	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.
	Asosiy adabiyotlar
6.	1. Abdurahmonov Q.X., Abduramanov X.X., Qurboniyozov I.R. Aholini ijtimoiy muhofaza qilish. O'quv qo'llanma. - T.: TDIU, 2019. – 268 bet. 2. Ishmuxamedov A.E., Kalanov B.Z., Kalanova M.Z., Sunnatov M.N. Ijtimoiy soha iqtisodiyoti. Darslik. - T.: TDIU, 2019. 3. Kalanov B.Z., Kalanova M.Z., Muhamedjonova G.Ya "Ijtimoiy soha iqtisodiyoti" o'quv kursi bo'yicha o'quv uslubiy majmua. Uslubiy qo'llanma. "Iqtisodiy ta'limda o'qitish texnologiyasi" to'plami. T.TDIU 2018. 160 b. 4. Inson taraqqiyoti. Darslik. i.f.d., prof. Q.X.Abduraxmonov tahriri ostida. –T.: Fan va texnologiya, 2013. -476 b. Qo'shimcha adabiyotlar: 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning 2022-yil

28-yanvardagi "2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning Taraqqiyot strategiyasi to'g'risida" gi PF-60-sonli Farmoni.
2.O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 19-sentabr kuni Birlashgan Millatlar Tashkiloti Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqi // www.lex.uz

Axborot manbalari (saytlar):

1. www.gov.uz
2. www.lex.uz
3. www.economist.com
4. www.worlddeconomics.com
5. www.tradingeconomics.com

7. Fan dasturi SamDUKF kengashining 2022 yil 3 sentabr 7 son bayonnomasi bilan ma'qullangan.

8. **Fan modul uchun mas'ullar:**

B.S.Boltayev – SamDU KF, "Raqamli texnologiyalar va iqtisodiyot" kafedrası dotsenti

9. **Taqrizchilar:**

B.Boboqulov – SamDU, Tarmoq iqtisodiyoti kafedrası dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi (ichki)

Sh.Sultonov – SamISI, Tarmoqlar iqtisodiyoti kafedrası mudiri, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (tashqi)